

A LÉTHIMNUSZ POÉTIKÁJA

– LŐRINCZ LÁSZLÓ KÖLTÉSZE –

1921. március 18-án Sepsiszentgyörgyön született. A Székely Mikó Kollégium tanulója, majd Brassóban érettségizett. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárott, majd Budapesten végezte. 1941-1944-ig az Erdélyi Szépművészeti Céh könyvkiadó és az Erdélyi Helikon folyóirat szépirodalmi szerkesztője. Szibériai hadifogságából szabadulva Magyarországon telepedett le. A Budapesti Pedagógus Továbbképző Intézet igazgatója volt. Felesége Fehér Valéria szintén egyetemi tanár.

Verseit a *Pásztortűzben*, a *Termésben* és a *Márciusban* olvashatták. A *Budapesti Nevelő* folyóirat alapító szerkesztője. Több száz publikációja mellett kilenc önálló kötete jelent meg, és számos antológiában is szerepelt.

Több irodalomtörténeti munka a mai magyar irodalom jeles képviselőjeként ismerteti a jelenleg Mindszenten élő Lőrincz László irodalmi tevékenységét.

Lőrincz László *Indulhatok, érkezhettek* – Válogatott versek (Mindszent, 2006.) folytatása a *Maradékok az életemből* című kötet, mellyel teljessé válik a szerző költői életművének kiadása.

Különlegesek ezek a gyűjtemények, mert könyv formában itt jelennek meg először költeményei, hiszen a történelmi körülmények: a második világháború, a Csonka-Magyarországhoz visszatért Észak-Erdély szovjet megszállása, a szerző Szibériába hurcolása nem tették lehetővé, hogy a folyóiratokban való megjelenés után a maguk természetes idejében rendeződjenek kötetbe versei. Ráadásul még a kéziratok is elvesztek, így a barátoknak, a lelkes versszeretőknél kellett a különböző folyóiratokból, a szerzőtől kapott példányokból utólag összegyűjteni a szövegeket, hogy most – több mint fél évszázaddal megírásuk után – az olvasó elé kerülhessenek.

Különleges irodalomtörténeti

Lőrincz László

(fotó: HDK)

pillanat, hogy a két verseskötet több mint ötven évvel a megírás után lépjen be ismét a hagyomány történetébe. A kezdő időpont 1940, ekkor tizenkilenc éves a szerző, a befejező dátum bizonytalan, hiszen keltezés nélküliek a szövegek, de a versek többsége a negyvenes és az ötvenes években keletkezett. Különlegesen érdekes most, a XXI. század elején olvasni műveit, mert izgalmasan nagy a költészettörténeti távolság a versek megírása és a jelenkor között. Nyilvánvalóan mást és másképpen olvasunk el most, mint tettük volna ezt a megírás idején, hiszen más a befogadás líratörténeti kontextusa, az eltelt idő kitörölhetetlen a befogadó olvasástapasztalatából. Ez a poézis így egyszerre válik líratörténeti különlegességgé és kortárs költészetté.

Verseit azonban nem szabad a jelen elváráshorizontjából értékelni, és nem azért, mert az értékesebb lenne, mint az ötven vagy száz évvel ezelőtti, hanem azért, mert más. Lőrincz László költészete, bárholnan szemléljük is, értékes, kiállta az idő próbáját, mert létezik időtlen, örök esztétikai érték, bármikor hozták is létre a műalkotást. Költeményei vallomások és kordokumen-

tumok, melyek az ember külső és belső világát a maga összetettségében, árnyaltan és érzékletesen, noha eltérő poétikai erővel ábrázolják. Megérti és megérteti önmagát és a világot a versben.

Lőrincz László a szétszakítottan is egységes magyar irodalmi hagyományban áll, finom erdélyi zamatokkal.

Versei folytatják a nagy elődök és a kortársak – Ady Endre, Áprily Lajos, Reményik Sándor, Kosztolányi Dezső, József Attila, Dsida Jenő – esztétikai és erkölcsi törekvéseit. Művészi hitvallásának egyenrangú összetevője az esztétikum és az etikum, vallja és bizonyítja, hogy mindig a nehezebb utat, a szépet és a jót kell választani, még akkor is, ha oly korban élt, mikor „Vagon lett most a táncosa a kornak.” (*A föld férfi vendégei; Indulhatok, érkezhettek*) Ars poétikája a megőrzés, olyan őrző ember ő, aki bátran áll a strázsán. Őrzi a múltat, értelmezi és dokumentálja a jelent, és verseivel – költőhöz méltó módon – teremt is a jövőt. „Megőrzöm nektek ezt a nagy időt, / hegyek között ott fenn a legelőt, / megőrzöm nektek majd a kutakat, / réten a keskeny dülőutakat, [...] a gond között az elbújt drága jót, / megőrzöm mind a nagy vigasztalót.” (*Megőrzöm nektek; Indulhatok, érkezhettek*) Mit kell őrizni? Fényt és emberséget, a metafizikai tapasztalatot, a szakralitás különböző szintjeit, a hűség és a szeretet etikai parancsát, a természet szépségét, a hétköznapi, a nemzeti és a szabad emberi lét csodáját, az ittlét örömét, mert ezt érte a legnagyobb támadás a XX. században. A két világháború és a különböző színű: barna, fekete és vörös diktatúrák éppen ennek a hitét bizonytalanították el, mert betiltották a szabadságot, és szélsőségesé tették a nacionalizmus vagy az internacionalizmus, továbbá a materializmus és az ateizmus ideológiáját, ezzel megbontották az emberhez egyedül méltó létharmónia lehetőségét, noha

éppen a tökéletes társadalom utópiájának ígértével szereztek maguknak tömegtámogatást. Ez a XX. század és a polgári demokrácia kijózanító csapdája, amiből igazán a mai napig nem tért magához a világ. Ezt a lét-tapasztalatot fejezi ki magas etikai és esztétikai erővel Lőrincz László költészete. „[...] visszahoztam azt, mi bennem égett / s mivel indultam: fényt és emberséget.” (*Meditáció tizenkét kötetzáró sorban; Indulhatok, érkezhettek*). A modern ember elvesztette Istent, elfelejtette nevét, panaszkodik fájdalmasan Nietzsche nyomán Ady Endre, de Lőrincz László, noha érzi az „Egész” szét-töredezettességét, mégsem fogadja el ezt. „életemben / hitem virul ki a legszebben”

Poétikáját összességében a hagyományörző modernség jellemzi, versbeszéde erőteljesen stilizált, retorizált, ritmizált és poétizált.

Jelentős értékszerkezeti, hangnembeli különbség érezhető az

Indulhatok, érkezhettek és a *Maradékok az életemből* kötetek között. Az első könyv ritka iróniája, olykor groteszk játékossága ellenére is alapvetően melankolikusan elégi-kus, ugyanakkor komolyan szakrális, amibe a hétköznapi élet és a természet apró csodái is beletartoznak.

A háborúhoz, a fogsághoz köthető versek megrendítően, drámaian tragikus erővel szólnak. A *Maradékok az életemből* is hordozza ezt az értékszerkezeteket, de arányaiban itt több a József Attilá-san, villonosan, székelly legényesen hetyke, könnyeden ironikus, teológiájában lázadóbb, hitében bizonytalanabb, vagabund lírai magatartás.

Összefoglalóan megállapítható, hogy Lőrincz László költészete a szép esztétikai kategóriáját célozza, mert a drámai tragikumból, az elégi-kus szomorúságból és az ironikus játékosságból is a létezés kegyelmének értékharmoniójához jut el.

Simon Ferenc

Vass Csaba: Megőrzöm

LŐRINCZ LÁSZLÓ

MEGŐRZÖM NEKTEK

Megőrzöm nektek ezt a nagy időt,
 hegyek között ott fenn a legelőt,
 megőrzöm nektek majd a kutakat,
 réten a keskeny dűlőutakat,
 a fába vésett apró jegyeket,
 a guggoló kamaszos hegyeket,
 megőrzök nektek mindent, ami jó,
 hogy ősz felé érik a mogyoró,
 hogy télen át cukrot hint szét az ég,
 s ministránsként csilingel szán
 s a mén,
 megőrzöm azt is, hogyha szél ered,
 s a csillagok közt baktató szekeret,
 az illatot, a réti meleget,
 libák után a porzó gyereket,
 a nagyanyókat, azt a sok mesét,
 juhok között bárányok melegét,
 az örömet, a fáradt zokogást,
 a kisedek ajkán nyíló csacsogást,
 anyáknak első felfogott szavát,
 az első kocsit, legelső kapát,
 a mindenben azt, mit más majd
 követett,
 a völgy felé rohanó köveket,
 a sír felé mutató nyomokat,
 a pusztítást, háborús romokat,
 az első jajt, az első katonát,
 a letiport zöldellő gabonát,
 a nyitva maradt csillagszemeket
 s az anyák mellét tépő kezeket,
 a nagy havat, amelyen százezer,
 tán annál is több halálba menetel,
 megőrzöm nektek ezt a nagy időt,
 s azt is, mi benne még nagyobbra nőtt,
 az újjáépült drága házakat,
 a lüktető, magasló gyárat,
 az új örömet s újabb gyermeket,
 az újra élő nagy szerelmeket,
 a gond között az elbújt drága jót,
 megőrzöm mind a nagy
 vigasztalót.